

SAYI IV (2018)

L. CASSON, *The Ancient Mariners: Seafarers and Sea Fighters of the Mediterranean in Ancient Times*. New Jersey 1991. Princeton University Press, 246 sayfa (4 harita, 7 figür, 54 resim ile birlikte).
ISBN: 9780691014777

Deniz AKDENİZ

*Libri: Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi'*nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Sayı III: Ocak-Aralık 2018) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır. Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Atıf Düzeni: D. Akdeniz, *The Ancient Mariners: Seafarers and Sea Fighters of the Mediterranean in Ancient Times*. Yazar: L. Casson, *Libri* IV (2018) 361-365.
DOI: 10.20480/lbr.2018041

Geliş Tarihi: 06.10.2018 | Kabul Tarihi: 11.11.2018
Elektronik Yayın Tarihi: 16.11.2018

Editörya: Phaselis Research Project
www.libridergi.org

L . CASSON, *The Ancient Mariners: Seafarers and Sea Fighters of the Mediterranean in Ancient Times*. New Jersey 1991. Princeton University Press, 246 sayfa (4 harita, 7 figür, 54 resim ile birlikte). ISBN: 9780691014777

Deniz AKDENİZ*

Akdeniz Dünyası incelenirken şüphesiz ki coğrafyanın en önemli sacayağı olan denizcilik faaliyetlerine de hâkim olunmalıdır. Akdeniz'in denizcilik tarihi ilk ilkel gemilerden sofistike gemilere, uluslararası ticarete, ticaret rotalarına, deniz savaşlarına, keşiflere, korsanlık faaliyetlerine kadar çok geniş bir bilgi skalası oluşturmaktadır. Antikçağda denizcilik ve gemiler hakkında tanınmış bir otorite olan Lionnel CASSON bu anlamda bize doyurucu eserler bırakmıştır. Elimizdeki "*The Ancient Mariners: Seafarers and Sea Fighters of the Mediterranean in Ancient Times* " kitabı da Akdeniz'in denizcilik tarihi konusunda en önemli eserlerdendir.

Kitabın kapsamı *Contents* (İçindekiler) kısmında verilmiştir. *Contents* bölümünden sonra *Illustrations (Maps – Figures – Plates)* başlığı altında kitapta haritalar, şekiller ve fotoğraflar liste halinde, kaynaklar belirtilerek verilmiştir. *Preface to the Second Edition* bölümünde yazar kitabın ikinci basımına yeni kanıtların ve çalışmaların sonucunda tamamen yeni bölümlerin eklendiğini ve bazı bölümlerin de köklü bir şekilde değiştirildiğini belirtmiştir. İkinci basıma eklenen fotoğraflar için önemli su altı arkeologları George Bass'a, Michael Katzev'e ve John Coates'e teşekkür etmiştir. *Preface* bölümünde ise kitabı yazmasının asıl amacını antik dönem denizciliği ile ilgili kaynakların yok denecek kadar az olması olarak belirtmiştir. Ayrıca kitabın yazımı sırasında

* MA., Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları Anabilim Dalı, Antalya. araf.akdeniz@gmail.com | 0000-0001-7289-9279

destek verenlere yaptığı teşekkürle bu bölümü bitirmiştir.

Kitap, *Down to the Sea in Ships, International Trade Begins, Excavating Under Water, War on the Sea, Raiders and Traders, The Dawn of Maritime Exploration, Westward Ho!, The Wooden Walls, The Merchants of Athens, Beyond the Pillars of Hercules, The Age of Titans, Landlubbers to Sea Lords, East Meets West, New Light on Ancient Ships and Shipping, The Pirates of Cilicia, Rome Rules the Waves, All Routes Lead to Rome, An End and a Beginning* isimli on sekiz bölümden oluşmaktadır.

Eserin I. Bölümü olan *Down to the Sea in Ships* kısmında insanların kullandığı ilk primitif yüzen cisimlere ve yapıma şekillerine, ilk denizcilerin rüzgârı kullanmayı öğrenmelerine, ilk deniz yolculuklarına, prehistorik dönemde Mısır ve Mezopotamya'daki gemi yapımı zanaatına değinilmiştir. *International Trade Begins* bölümünde uluslararası ilk ticari kayıtların Mısır'da olduğu belirtilmiştir. Mezopotamya, Doğu Akdeniz kıyıları, Girit ve Hellas'daki ticari faaliyetlere ayrıntılı olarak değinilmiştir. *Excavating Under Water* bölümünde deniz arkeolojisinin nasıl başlayıp geliştiği anlatılmıştır. Bu bağlamda George Bass'a, Gelidonya ve Uluburun Batıkları'na ayrıntılı olarak değinilmiş ve şekiller eşliğinde ahşap gemilerin nasıl yapıldığı anlatılmıştır. *War on the Sea* bölümünde ilk olarak Mısır'da firavunlar Sahure ve Thutmose III dönemlerinde ordunun deniz yoluyla taşınmasına değinilmiş; Fenike, Minos, Myken Uygarlıklarının ve deniz kavimlerinin donanmalarına ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Ayrıca Homeros'un İlyada ve Odysseia adlı eserleri baz alınarak dönemin denizcilik özelliklerine ve gemi yapım tekniklerine ayrıntılı olarak değinilmiştir. *Raiders and Traders* bölümünde Odysseus ve Wenamon'un yolculukları eşliğinde tacirler ve korsanlarla yaşadıkları zorluklar anlatılmıştır. Wenamon'un yaklaşık MÖ 1100 yıllarında Byblos'a yaptığı yolculuğa ayrıntılı olarak değinilmiş ve bu yolculuğun o dönemdeki tacirlerin neler yaşadıklarına dair önemli ipuçları yansıttığı anlatılmıştır. *The Dawn of Maritime Exploration* bölümü tamamen İason ve Argonautlar'a ayrılmış ve keşif rotasına değinilmiştir. İason'un keşif seyahatinin yeni yerleri keşfetme konusunda bildiğimiz ilk seyahat olduğu belirtilmiştir.

Eserin *Westward HO!* bölümünde denizcilerin bildikleri ve hâkim oldukları denizleri arkalarında bırakıp pruvalarını meçhul sulara açmalarının başladığı döneme vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda Eski Yunan ve Fenike keşif ve koloni hareketlerine değinilmiştir. Yazar bu dönemdeki keşif hareketleri ile XV.-XVI.

yüzyıllardaki keşifler arasındaki benzerliklere de vurgu yapmıştır. Bu dönemde yaşanan coğrafya ve kartografya alanlarındaki gelişmelere de değinilmiştir. Yine bu bölümde dönemin gemileri, gemi yapım teknikleri, ticari rekabet ve donanma güçleri ayrıntılı olarak açıklanmıştır. *The Wooden Walls* bölümünde MÖ V. yüzyılın ilk çeyreğinde başlayan Pers-Hellen Savaşları ve Peloponnesos Savaşı ekseninde gemilerin özelliklerine, geçirdikleri değişimlere, mürettebat sayılarına ve donanmaların savaş taktiklerine değinilmiştir. *The Merchants of Athens* bölümünde kölelikten büyük bir iş adamına evrilen Pasion'un ve yatırımcı Demosthenes'in hikâyeleri ekseninde dönemin Atinası tacirler ve deniz ticareti perspektifinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Bu hikâyeler anlatılırken taraflar arası kontratlar, gemi envanteri, rotalar da belirtilmiştir. *Beyon the Pillars of Hercules* bölümünde İason'un Karadeniz'e ve Fenikelilerin İspanya'ya gidişlerinden sonra keşif hareketlerinin bir süre durduğu belirtilmiştir. Firavun Necho'nun Fenikeli Denizcilere yaptırdığı sefer ile Satapes'in ve Hanno'nun Herakles Sütunları'nın ötesine yaptıkları geziler tüm ayrıntılarıyla açıklanmıştır. Pytheas'ın yaptığı keşiflerin ise (7000-7500 Mil) Vasco de Gama ve Christophe Colomb dönemlerine kadar yapılan en büyük ve en önemli keşifler olduğu belirtilmiştir. Fakat onun adımlarının izlenmediği, Kartacalıların Gibraltar'ın kapılarını Atlas Okyanusu'ndaki yeni keşiflere yol açmayacak şekilde kapattığı belirtilmiştir. *The Age of Titans* bölümü Büyük İskender ve Hellenistik Dönem denizciliği ile ilgilidir. Bu bölümde gemi sayıları, gemi mürettebatı ve görevleri, dönemin gemi yapım teknikleri verilmiştir. Parlak bir stratejist olmasının yanında çok yetenekli bir gemi tasarımcısı olan Demetrius'un gemi yapımına katkılarına değinilmiştir. Büyük İskender sonrası Hellenistik Dönem krallıklarının donanma güçleri açıklanmıştır. Denizcilikten uzak Romalıların denizlerin hâkimi konumuna gelme süreci *Landlubbers to Sea Lords* bölümünde anlatılmıştır. İlk başlarda denizleri Etrüsklere, Hellenlere ve korsanlara bırakan Romalıların MÖ 311 yılından itibaren deniz gücünün önemini fark ederek bu anlamda gelişmeye başladıkları açıklanmıştır. Rodos ile ilişkiler ve Kartaca Savaşları ekseninde Roma donanmasının ve denizciliğinin gelişimi mercek altına alınmıştır.

East Meets West bölümünde özellikle papirüs dokümanları baz alınarak Hellenistik Dönem ticaretinin karakteristik özellikleri açıklanmıştır. Bu dönemde komplike hale gelen ve oldukça gelişmiş bir boyuta ulaşan deniz ticareti -limanlar, gemiler ve özellikleri, rotalar, taşınan mallar- ayrıntılarıyla ele

alınmıştır. *New Light on Ancient Ships and Shipping* bölümünde dalış teknolojisindeki gelişmelerin denizcilik tarihi konusunda yepyeni bilgiler edinmemizi sağladığı ifade edilmiştir. Amphoralarla ilgili ayrıntılı bilgiler verilmiş ve amphora stillerinin tarih-yer konularında çok önemli ipuçları verdikleri belirtilmiştir. Batıkların denizcilik tarihine ilişkin hayati bilgilere sahip olmamıza neden oldukları iddia edilmiş, ancak arkeologların bu alanda yağmacılardan hızlı davranmak için de çaba gösterdikleri açıklanmıştır. *The Pirates of Cilicia* bölümünde önce Homeros'un Odyssea adlı eserinden alıntıyla korsanlık algısı üzerinde durulmuş ve korsanlık algısının zaman içinde değişse de korsanlık faaliyetlerinin hep devam ettiği açıklanmıştır. Akdeniz'de en yıkıcı ve korkunç korsanlık faaliyetlerinin ise Kilikia korsanları tarafından yapıldığı belirtilmiştir. MÖ 70 yılından kısa bir süre önce en şiddetli boyutuna ulaşan korsanlık faaliyetleri ve Roma'nın korsanlarla olan mücadelesi anlatılmıştır. *Rome Rules the Waves* bölümünde MÖ I. yüzyılda Roma'nın Akdeniz'deki tam hâkimiyeti ve Actium Savaşı anlatılmıştır. Yine bu bölümde Roma İmparatorluğu'nun gemi yapım teknikleri resimler eşliğinde verilmiş; donanma gücü, gemi çeşitleri ve sayıları, deniz ticareti ve malları ayrıntılı olarak açıklanmıştır. *All Routes Lead to Rome* bölümünde Petronius'un "Satyricon" adlı eserinden alıntıyla MS I. yüzyılda Roma'da deniz ticaretinin zenginlik açısından ne kadar önemli olduğu vurgulanmıştır. Kuzey Afrika'dan, Mısır'dan, Gibraltar'dan, İspanya'dan, Fransa'dan, Asia Minor'dan, Çin'den, Ege Adaları'ndan, Arap Yarımadası'ndan, Hindistan'dan, Yunanistan'dan, Sicilya'dan, Suriye'den gelen tahıl, balık, zeytinyağı, şarap, çanak-tava, yün, değerli taşlar-inciler, kokular, baharat, bal, mermer gibi birçok ürünün başkente deniz ticareti yoluyla aktığı ve Batı dünyasının sosyal-politik-ekonomik yöneticilerini tatmin ettiği belirtilmiştir. Bu dönemde önem kazanan limanlara ayrıntılı olarak değinilmiştir. MS 330 yılında imparator Constantinus'un İstanbul'u başkent yapmasıyla bu şehrin ticaret gemilerinin en önemli rotalarından biri olmasını sağladığı belirtilmiştir. *An End and a Beginning* bölümünde önce MS 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılışının ve MS 476 yılında Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılışının Akdeniz'deki etkileri açıklanmıştır. Arapların Suriye, Mısır ve tüm Kuzey Afrika'yı ele geçirmelerinin deniz ticaretine etkileri açıklanmıştır. Özellikle Mısır'ın Araplar tarafından fethinin Nil'in ürünlerinin Akdeniz üzerinden Avrupa yerine Mekke ve Medine'ye gitmesine neden olduğu belirtilmiştir. Pusula, gelişmiş dümenler, alev makineleri gibi birçok yeniliğin denizcilik teknolojisinde kullanımı ile antikçağ denizciliğinin sona erdiği ifade

edilmiştir.

Kitap denizcilikle ilgili önemli olayların kronolojik olarak verildiği *Table of Dates*, başvuru kaynakların yer adlığı *Notes* ve kişi ile yer adlarının yer aldığı *Index* bölümleri ile sona ermektedir.

Eser Antikçağdenizciliği ile ilgili akademik çalışmalar yapanlar kadar bu alana ilgi duyan meraklı okuyucu için de önemli bir başvuru kaynağıdır. L. Casson en erken dönemden başlayarak Roma İmparatorluğu'nun sona erdiği tarihe kadar antikçağda denizlerde yaşanmış gelişmelere dair çok önemli bilgiler vermektedir. Ticaret gemilerinin basit botlardan nasıl binlerce ton yük taşıyan devasa gemilere dönüştüklerini, savaş gemilerinin nasıl yüzlerce denizci ve ağır silahlar taşıyan komplike gemilere dönüştüklerini ve deniz ticaretinin kısa mesafelerden nasıl İspanya'dan Hindistan'a ulaşan işlek bir ağa dönüştüğünü resimler ve haritalar eşliğinde açıklamıştır.